

**REDACTIUNEA,**  
 Tipografia și Administra-  
 țunea

**BRAȘOV, Piața-mare 80.**  
 Manuscrisurile se primesc  
 Manuscrisurile se returnează  
**INSERATE:**  
 Manuscrisurile se primesc la Administra-  
 țunea Brașov și la birou-  
 rile următoare:  
 Viena la M. Dukas Nachf., Helmut  
 Scheibel, Rudolf Moos. — În Budape-  
 sta la E. Katalin Bernad, Julius Leo-  
 pold, Bloekner L.  
**PREȚUL INSERATELOR:**  
 Un șir pe 20 bani pen-  
 tru o publicare. Publicările  
 mai dese după tariful și învoială.  
 Realizate pe pag. a 8-a 1  
 și 20 bani.

# GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXXIII.

Telefon: Nr. 226.

„GAZETA” apare ZILNIC.  
 Abonamente pentru Austro-Ungar.  
 pe un an: —  
 24 cor. pe 6 luni 12 cor. pe trei  
 luni 6 cor. — Nr. de Duminecă:  
 patru cor. pe an.  
 Pentru România și străinătate:  
 un an 40 franci, pe șase luni 20  
 franci, pe trei luni 10 franci.  
 Nr. de Duminecă 8 fr. an.  
 Se poate prenumăra la toate oficiile  
 postale precum și la 4-nii colectori.  
 Abonamentul pentru Brașov:  
 La Administrația „GAZETEI”, pe  
 1 an 20 C. Pe 6 luni 10 C.  
 pe trei luni 5 C. Cu dănuș  
 acasă: Pe un an 24 Cor. Pe 6 luni  
 12 Cor. Pe trei luni 6 Cor. Un exem-  
 plar 10 bani. — Atât abonamentele  
 cât și inserțiile se plătesc înainte.

Nr. 207. Brașov, Mercuri, 22 Septembrie (5 Octombrie) 1910.

## Cultură românească.

Sunt chestiuni de ordine superioară, cari nu pot fi nici când din destul accentuate. Numai prin o deasă repetiție a lor ajung să fie cunoscute în cercuri mai largi și străbat în sufletul mulțimei neotientate și neînțelegătoare. Drept aceea nici când nu putem zice, că ar fi fost deajuns discutată cutare problemă, că te tinde la asigurarea existenței neamului nostru. Atari probleme trebuie să formeze pâinea de toate zilele, cu care se hrănește mintea și inima poporului. Numai atunci putem doborând convingerea, că poporul trăiește în ele și cu ele.

De o atare problemă cardinală privesc eu și chestia culturii noastre. De geaba vor fi toate eforturile pe terenul politic, social și bisericesc, dacă nu vom ști să punem temelii sigure și la cultivarea neamului nostru. Un popor, ori cât de bogat, ori cât de înaintat pe terenul industrial, ori economic și ori cât de avansat în formele de civilizație modernă nu există, câtă vreme nu și-a știut *intemeia cultura pe adevarata sa ființă etnică*. Au fost și mai fi și astăzi rase de oameni, cari nu pot deveni popoare istorice, căci le lipsesc formele de viață proprii, cari să-le impună un caracter deosebit de al altor neamuri, de cari sunt împrejmuite. Despre atari popoare se poate zice că *vegetează*, dar nu *viază*.

Cari sunt oare condițiile de întemeiere a unei culturi proprii? Mulți cred, că prima și cea mai neapărată condiție este: *păstrarea și dezvoltarea propriei limbi naționale*. Au încâtva dreptate cei ce astfel raționează, dar uită, că viața unui popor nu se manifestă numai prin limba lui, ci mai vărtos prin felul lui de cugetare, prin modul lui de viațuire,

prin portul și felul lui de traiu, prin moravurile și obiceiurile proprii, prin credințele lui religioase, prin constituția lui fizică, cum și prin felul de a se purta între sine și față cu popoarele, ce-l încunjură. Această complexitate de manifestări proprii constituie ceea-ce numim *ființă etnică*.

Nu trebuie, decât să facem o plimbare prin ținuturile locuite de Români și vom observa diferența de port, de obiceiuri, de mod de viațuire a Românilor de vecinul său Sas ori Maghiar. Altcum se îmbracă, altcum sunt construite zidurile sale economice, altcum sunt obiceiurile familiare și cele naționale, ca ale străinului, ce viețuiește în vecinătate. Chiar și felul de muncă al Românului își are particularitatea sa. Dar apoi câtă deosebire nu este în temperament și apucături. Tot insul, care a petrecut între țărâniea noastră timp mai îndelungat, va fi constat o particularitate marcantă în credințele, aspirațiile, temerile și speranțele Românului. Cu totul altele sunt *fenomenele psihice*, ce predominază sufletul mulțimei românești, decât cum sunt cele ale mulțimei nemțești, ori ungurești. Chiar și glumele Românului sunt altfel. Dar apoi cântecele lui câtă diferență nu prezintă. Doinele și horele românești nu au seamă în muzica populară a altor popoare conlocuitoare. Sunt de o așa frumseță și atât de copleșitoare, încât ating chiar și pretențiile mai înalte estetice.

Farmecul și variația jocurilor țărânești îți elevează spiritul și te transpune în o lume spirituală mai senină, scutită de negura și ceața adâncimilor. Pe piscurile elevației sufletești, în cari te transpun jocurile și cântările poporului, simțеști o *adevărată mândrie sufletească*, că te-ai *născut și trăești ca Român*.  
 Ce să zicem apoi de neintrecuta

frumseță a portului românesc? Acesta e una din cele mai *alese flori* în *cunoscutele comorilor* sufletești ale națiunii noastre. Caracteristic este, că portul variază după ținuturi, o dovadă, că în vremurile de îndelungate frământări sufletești, fiecare vale și cotitură de munți a adăpostit suflete alese și capete creatoare în indeletnicirile zilnice ale neamului nostru.

Nici pe departe nu am studiat aceste particularități naționale, decum să le cunoaștem și utilizăm în munca noastră culturală.

Abia de curând s'a trezit conștiința intelectualilor și s'a apucat de a colecta și păstra aceste comori neprețuite, ca să nu dispară în vuetul și zgomotul lumii moderne. Comitetului reuniunii agricole din comitatul Sibiiului îi revine meritul de a fi fost primul, care în Albumul său de cusături și țesături a făcut începutul acestei munci, vrednice de toată considerația.

Dar' acesta e numai un mic început. Va trebui ca alte puteri, cu mijloace bănești mai bogate să reie această lucrare, și să o ducă la desăvârșire pe toată linia, până la exhaustarea ei. Avem fel și fel de porturi, cari monografice, după ținuturi trebuiesc colectate și păstrate generațiilor, ce se succed. Aceasta e o muncă mai folositoare, decât ori-ce încercări de împăcare, căci ea ne scoate la iveală forțele latente ale neamului nostru, și ne ridică vaza în fața străinilor, cari și azi ne țin un popor incult, vrednic de a fi subjugat și exploatat.

Nu suntem noi un neam de oameni netrebnicii, buni de tuns și deras, ci suntem o națiune înzestrată de Dumnezeu cu frumoase *atribuții etnice*, gata de a sta la concurență cu oricare din popoarele, cari alcătuiesc astăzi statele europenești. Restează să eșim din *sifala și umi-*

*lința* noastră seculară și se pășim pe arena de luptă și avem deplină convingere, că nu vom eși biruiți.

Trebuie să trezim în conștiința masselor *credința în vrednicia neamului nostru* și în consecință *mândria națională*.

Și cine e chemat să o facă? Nimeni altcineva decât noi intelectuali, cari știm să prețuim aceste *bunuri ideale*, singurele cari susțin și perenează viața unui popor. Menire *istorică* are poporul nostru și el e predestinat prin însași *firea sa etnică* să devină aceea ce e chemat în vârtutea aptitudinilor sale intrinsece. Această părere trebuie să prindă tot mai multe rădăcini în sufletele intelectualilor noștri, căci ei sunt diriguitorii neamului nostru.

Pretutindenea în familie, în școală, în biserică, în reuniuni, la prasnicele familiare; în calitate de învățători, preoți, profesori, advocați, medici, funcționari de bănci să ne pătrundem de adevărul, că poporul nostru e un popor superior, dăruit de Dumnezeu cu calități excelente, care merită o soartă mai bună. Aceste idei să le propagăm mereu oral și în scris, ca ele să prindă rădăcini și în straturile mai de jos ale poporului. În lupta pentru existență, ce se manifestă astăzi pe toată linia, numai *mândria națională* și încrederea în forțele vii ale unei națiuni o pot scuti de peire. În vâlmășagul luptelor politice și de rasă, numai *tăria sufletească* a unui popor, erigată la dogmă națională ne poate mântui. Să lucrăm deci cu toții pentru a ne cunoaște și aprecia după adevărata valoare. Se trezim *energiile* latente din sufletele neamului nostru, și atunci biruința noastră ca *neam istoric* va fi deplin asigurată.

Dr. Petru Span.

## FOILETONUL GAZ. TARNS.

### O vizită la Carmen Sylva.

»Neues Wiener Journal» cu data de 29 Septembrie st. n. publică un articol remarcabil despre o vizită pe care ducesa de Rohan a făcut-o Suveranei române la Sinaia.

Iată acest articol în traducere:  
 »Inalta societate parisiiană n'are reamela d'a se interesa de lucruri serioase și de artele frumoase. Dar nu lipsesc totuși nici din Parisul elegant, saloane în cari literile au un refugiu.

Unul din aceste saloane ospitaliere e cel al Ducesei de Rohan. Dânsa este nu numai o protectoară a talentelor în iveală, ci compune însăși poezii și a publicat până acum mai multe volume de proză.

Acum câtva timp, dânsa a întreprins călătorie în Orientul Europei, până pe frontierele Asiei, și impresiunile căștilor le descrie într'un volum apărut tocmai acum.

În călătoria sa Ducea s'a abătut pe Regina Elisabeta, ce sufletește îi este atât de apropiată. Descrierea ce distinsa autoare franceză face despre cele văzute în castelul Peleș va fi cetită cu o deosebită plăcere în țările germane, în care Re-

gina României e venerată și căreia i s'au arătat atâtea sincere manifestațiuni de simpatie, mai ales după greaua boală prin care a trecut. Credem deci, zice foaia vie-năză, că va interesa pe toți amicii devotați cele ce a publicat Ducea de Rohan despre întâlnirea sa cu Carmen Sylva.

Castelul Peleș e o clădire monumentală și în același timp atrăgătoare. E un amestec de stil gotic și de Renaștere (Renaissance), cu turnuri patru unghiulare, balcoane, lemnărie sculptată, curți închise și o profuziune de flori. La dreapta, dela intrare este muzeul militar: arme diferite, steaguri, trofee, un sceptru, pe care l-a adus anul trecut ascuns în mânăcă prințul de coroană german. (Aici redacția ziarului vienez face o notă judicioasă, că probabil acest »sceptru» nu e alt ceva, decât bastonul de mareșal adus Regelui Carol din însărcinarea împăratului Wilhelm II). Mai sunt în acel muzeu scuturi, pazeve și alte obiecte de natura aceasta.

În galeria cea mare a etajului I dăm peste întreaga Curte: marea magistră de ceremonii, doamnele de onoare, șambelanii Curții, medicul Curții, care a scăpat viața Reginei grav îmbolnăvită, și toți invitații. O orgă, un piano, o harfă. Apoi intrăm într'un salon maur, o cameră turcească, un budoar stil Ludovig XV și...

mobile, pe cari se poate cineva așeza, ceea ce e o raritate în castele. Se simte, că în acest castel al Peleșului domnește peste tot simplitate și bun gust, ce se împacă cu eticheta. Știința și artele găsesc aici un asil larg; diplomația se limitează cu muzica; afacerile de stat cu arta poetică, iar literatura cu operele de binefacere.

Aici Suveranii sunt părinții poporului.

Mari și mici, bogăți și săraci le sunt de o potrivă bine veniți.

Câteva minute după sosirea noastră Majestățile Lor intrară.

Regina Elisabeta are pe sine un vâlcung și alb, ce îi încadrează de minune nobilele și armonioasele trăsături ale fiziionomiei, dându-i un aspect diafan. Cuvintele ei sunt numai bunătate. Mai miloasă decât a fost de milos sfântul Martin, dânsa ar da mantaua întreagă săracilor. Din marea familie a desmoșteniților lumii acesteia Regina ține mai mult la bolnavi și la orbi.

Pentru căutarea lor, dânsa a organizat un serviciu de soră de caritate, recrutate din cele mai bune familii din țară; costumele lor albe și simple sunt admirabile de frumoase; pe piept ele poartă o

cruce. La angajamentul lor, surorile acestea se obligă a servi trei ani; dacă în acest răstimp ele au contravenit cu ceva, sunt imediat destituite. Regina are o nemărginită milă de țărâna română; dânsa e convinsă, că româna dela țară muncește prea greu, prea încordat și fără o remunerare îndestulătoare din partea pământului pentru ostenelele ei. Am spus Reginei, zice Ducea de Rohan, că eu care vin tocmai din Orient, am văzut îndreptându-se compătimirea mai mult cătră ființele leneșe, ce își petrec timpul în colivii mai mult sau mai puțin aurite.

Regina răspunse: »Munca e ce nobilitează».

După acestea Regina începu să-mi vorbească de întristările vieții sale. »Fiecare zală, fie-care verigă din lanțul vieții, devine mai grea, decât cea de dinaintea ei; cu cât îmbătrânim, cu atât o ducem mai greu».

Mama aceasta bună nu poate să uite pierderea unicului ei copil. Imaginea ei e în permanență în portelul castelului.

Apa izvorului Peleș, renumit departe peste hotarele României, e direct condusă în sala de mâncare și, în formă de fântână artesiană, joacă într'un basen înconjurat, în mijlocul mesei, de rose admirabile.







### A v i z.

Aducem la cunoștința On. mușterii că am angajat cu conducerea restaurantului de vinuri

#### Cocoșul alb

Strada Porții Nr.20.  
pe domnul Heinrich Dengler.

Cu toată stima

Pivnița Paul Arzt.

1194,1—3.

### PRODUCTE



din sare naturală din izvoare franceze  
**PASTILLES-VICHY-ETAT** 23 pastille  
luate după  
masă, promovează digestiunea.

**SEL-VICHY-ETAT** pentru prepararea  
Apei-Vichy

**COMPRIMES-VICHY-ETAT** pentru  
preparare  
apei alcalică.

#### Medicul primar

### Dr. Iekelius

locuște acum în Strada Vămei Nr. 2.

Consultațiune dela orele 1—3.

### A v i z!

Se primește imediat în serviciu o femeie pentru călcat **albituri** independentă, la văpsitoria

Schmits,  
Strada de mijloc 12.  
Brașovechiu.

1192,1—3.

### Birou de informație.

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

### Birou de informație.

Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande etc.

Taxa de informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu.

1177,1—10. Budapest, Lajos utca 141 III/19.

### Contra bureților de casă

singurul mijloc probat, recomandat de oamenii specialiști și de presa din străinătate este: **SERPULIT**

Probat în diferite casuri. Efect sigur, nimiceste bureții și este efitin. Explicații se dă din partea: **Serpulit Aktiengesellschaft, Budapest VII, Damjanich u 12. Telefon 81—80.**

Deposit pentru comitatul Brașov la D-nii **Lang & Teil**, târgul grăului 8. 1170, 1—5

### „ECONOMUL“

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni.  
Centrală în Cluj (casa proprie) Strada Vesselényi-Miklós 26. Filiale în *Gherla, Ludoș de Mureș, Panticeu, expositură în Aiud.*

Intemeiat la anul 1886.

Are Capital social în 4000 acțiuni K. 400.000

- „ Fonduri de rezervă „ 250.000
- „ Fonduri culturale și de binefacere „ 15.000
- „ Depuneri spre fructificare peste „ 1.600.000

Primește depuneri spre fructificare dela privați cu 4 1/2% și cu 5% iar la sume peste 10.000 cor. și dela corporațiuni culturale sau filantropice cu condițiuni escepțional favorabile. Escontează cambii cu cel puțin două subserieri;

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire ipotecară cu 7% și 8%; Acordă împrumuturi ipotecare cu amortizare pe 10, 20 și 30 ani cu 7%.

Acordă împrumuturi de Cont curent cu acoperire de hârtii de valoare notate la bursă cu 6% și 7%. „Economul“ ajută, ca să se înființeze în comune bănci sătești; de acelea s'au făcut la Gilău, Feneș, Sălciaua Tic, Berind, Măcișul Ung., Gădălis'.

„Economul“ mijlocește cele mai efitine asigurări pe viață și contra focului.

Președinte:

Dr. Isidor Marcu.

Dir. executiv:

Dr. Amos Frâncu.

Membrii în Direcțiune: Dr. Elie Dăianu, Ladislau Papp, Dr. Baziliu Bașiota, Dr. Romulus Marcu, Iustin Br Hodoș, Dr. Coriolan Pop. Juris conzult: Dr. Victor Poruțiu, avocat.

**Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“,** se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunare.

Administ. „Gazetei Transilvaniei“

### Banca Națională a României.

#### Situațiune sumară.

1909 12 Septem.	A c t i v :	1910 4 Septem.	11 Septem.
134.717.162	196182162 Reser. metal. aur 118885487	163.077,455	168.493,487
212.800	38535000 „ Trate aur 49608000	311 170	293 756
90,301.006	Argint și diverse monede . . . . .	115.248,314	121.944,435
34.802,697	Portofoliu Român și străin.	29 644,721	30 329,437
11.999,924	*Impr. pe efec. publice 14594800	11.999,924	11.999,924
15.093,086	„ „ in cont-curent 15734637	14 720,535	14.720,535
3.151,121	Efectele Capital. Social . . . . .	3.107,121	3.107,121
5.982,093	Efectele fondului de rezervă . . . . .	6.001,378	6.001 378
705,835	Efect. fond. de amort. imob. și mater.	718,104	718,214
369,235	Imobile . . . . .	314,014	323 591
118.663,745	Mobilier și Mașini de Imprimerie . .	115.997,945	116.348,095
28.658,470	Cheltueli de Administrațiune . . . . .	28.005,877	28 983,856
53.528,253	Depozite libere . . . . .	46 936,155	37.525,263
498,190,427	Conturi curente . . . . .	536.082,713	539.789,092
	Conturi de valori . . . . .		
	<b>P a s i v :</b>		
12.000,000	Capital . . . . .	12.000,000	12.000,000
26.727,618	Fond de rezervă . . . . .	28.421,362	28.421,362
3.992,572	Fondul amortis. imob. și material . .	4.248,750	4.248,750
309 298,990	Bilete de Bancă în circulațiune . . . .	343 878,480	347.354,990
2,237,648	Profituri și perderi . . . . .	2.341,543	2.341,543
893,587	Dobânzi și beneficii diverse . . . . .	850,820	947,103
118.668,745	Depozite de retras . . . . .	115.997,945	115 848,095
24.371,267	Conturi diverse, sold . . . . .	24,343.813	29.127.249
498.190,427	Scemptul 5% * Dobânda 5 1/2%	536,082,713	539.789,092

### Schimbare de Prăvălie

Am onoarea a face cunoscut Onor. public dia oraș și jur că cu începere dela Sânt Mihai a. c. vom strămuta prăvălia în

#### Strada neagră Nr. 24

Mulțumind pentru încrederea acordată până acum, mă rog a mi-o păstra și pe viitor Localul cel nou fiind mai spațios, voi avea un deposit mai mare în toate articolele ce cad în bransa mea.

Reparaturi se execută punctual și consciencios,  
Rog sprijinul Onor. public

1144 1—5

cutoată stima :

**WILHELM KAMNER,**  
Ciasornicar

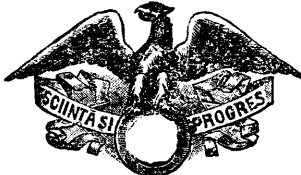
### Cumpărați cartea veselă și hazlie a lui Noia-Oarșin : „Năzdrăvăniile viteazului Toporâște“

Vânzoala Filisteilor, viclenia Vulpilor Cometul Hăluia, și alte minunăți întâmplătoare, și scrisese cu mult haz pe multe pagini pentru popor. Coperta originală reprezentată pe vestitul opșitar în sat la iei, pecând istorisește despre baron Igi și despre — Goliatu lor. ect. ect. Călăuză la vânzoala viitoare. Prețul 40 bani (20 cruceri) — Se poate comanda dela librăria A. Mureșan Brașov, și dela Administrația „Gazetei Transilvane“. Vanzătorilor rabatul cuv 2 euit

„GAZETA TRANSILVANIEI“ cu numărul a 10 fileri se vinde la tutungeria D-lui Dumitru Pop, zaraf str. lui Hirșer Nr. 4. și la Eremias Nepații.

# Tipografia Mureșanu Brașov

Târgul Inului nr. 30.



Telefon inter. nr. 226.

Biroul Tipografiei în curte et. I.

Aci se efeptuiesc toate comandele.

Acest stabiliment este arangiat din nou cu un bogat asortiment de material, cu cele mai frumoase și mai moderne corpuri de litere, provăzute cu toate mijloacele tehnice tipariului, astfel încât ne-a flăm în plăcuta poziție de a putea satisface pe terenul artelor grafice, și celor mai rafinate dorințe. Fără concurență, la nivoul recerut de timpul prezent s'a avântat Tipografia A. Mureșian, prin noaua arangiere. Muncitori experți, puteri de primul rang. De aceea ne este posibil a pregăti urgent și cu acurateță ori ce lucrare cât de extinse, opuri, Istorii, volume, monografii, și tot felul de lucrări cât de complicate la noi se efeptuiesc prompt, cu febrilă înțeleală, gust și frumsețe artistică, Prețuri moderate.

Ne rugăm pentru spriginirea binevoitoare prin dese comande. Toate comandele, scrisorile, mandatele și banii, sunt a se adresa direct la

## Dirrecțiunea Tipografiei A. Mureșian Brașov

IMPRIMATE, CĂRȚI, științifice, didactice și literare. — STATUTE, — foi periodice, Prețuuri curente Protocoale tabelarice, tot felul de invitări la petreceri, logodnă, cununie, în colori și simple, lucrări artistice esecutate modern. Toate comandele vor fi punctual, grabnic efeptuite cu prețurile cele mai con-venabile.

Atelier de arte grafice stabiliment nou arangiat cu cele mai frumoase litere

Lucrări pentru bănci, Bilanțe, Libele de depuneri esecutate artistic în toate colorile după dorință. Compturi, adrese Circulare, Scrisori, Firme, DIPLOME, GALANTERII, Bilete de vizită, Logodnă, Cununie, Necroloage. Tot soiul de tabele și anunțe, prețuri foarte moderate. Cele mai moderne tipari-turi comerciale.

Stabiliment de nou asorlat și arangiat cu cele mai bogate garnituri